

Asia: HE 62/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta

Pelastakaa Lasten lausunto eduskunnan hallintovaliokunnalle hallituksen esityksestä eduskunnalle ulkomaalaislain muuttamisesta (pysyvä oleskelulupa)

Pelastakaa Lapset kiittää kirjallisesta asiantuntijalausuntopyynnöstä ja mahdollisuudesta saada esittää näkemyksensä hallituksen esitykseen.

Pelastakaa Lasten työn perustana ja lainsäädännön arvioinnin viitekehyksenä on YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus (SopS 59 ja 60/19911), joka velvoittaa Suomen valtiota lain tasoisesti, ja koskee kaikkia alle 18-vuotiaita. Lisäksi kannanmuodostuksemme ja yhteiskunnallisen analyysin perustana ovat järjestömme tekemät selvitykset sekä suoraan lapsilta ja perheiltä muun muassa pakolaistyössä saatu kokemustieto.

YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen artikla numero 3 velvoittaa ottamaan lasta koskevissa päätöksissä ensisijaisesti huomioon lapsen edun. YK:n lapsen oikeuksien komitean yleiskommentit ohjaavat ja täsmentävät sopimuksen täytäntöönpanoa.

YK:n lapsen oikeuksien komitea painottaa yleiskommentissa numero 14 (Lapsen oikeus saada etunsa otetuksi ensisijaisesti huomioon), että yleissopimuksen mukaisten oikeuksien välillä ei ole minkäänlaista hierarkiaa, vaan lapsen etu on ohjaava periaate kaikkien muiden sopimuksen artiklojen tulkintaan ja toimeenpanoon. YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen artikla 2 edellyttää, että lasta ei saa syrjiä eikä hänen oikeuksiensa toteutumista saa estää mikään hänen vanhempiinsa liittyvä syy.

YK:n lapsen oikeuksien komitea antoi Suomelle vuonna 2023 suosituksen tehostaa toimenpiteitä, joilla varmistetaan, että turvapaikanhakija-, pakolais- ja maahanmuuttajalapsen edun oikeusperiaate otetaan ensisijaisesti huomioon kaikissa turvapaikkaprosesseissa ja maahanmuuttoa koskevissa päätöksissä ja menettelyissä, etenkin ilman huoltajaa maahan saapuneiden lasten osalta. Lisäksi komitea suositteli Suomea harkitsemaan lapsen edun selvittämisen sisällyttämistä maahanmuuttolainsäädäntöönsä.

Pelastakaa Lasten näkemys on, että erityisesti lakiesityksen 56 a § esitetyt kotoutumisen edellytykset sekä 56 b § sisältyvä lapsen oleskeluluvan sitominen vanhemman lupaan ovat lapsen oikeuksien ja edun kannalta ongelmallisia.

Lisäksi nyt käsittelyssä olevan lakiesityksen vaikutuksia lapsiin ja lapsen etua on tarkasteltu lähinnä teknisesti oleskeluluvan keston kautta, mutta huomiotta jää lapsen iän ja kehitystason aiheuttama hauraampi asema ja epävarman tilanteen vaikutukset lapsiin. Pelastakaa Lapset korostaa, että kotoutuminen ei ole vain yksilöllinen prosessi vaan siihen vaikuttavat perheiden hyvinvoinnin näkökulmasta kaikkien eri perheenjäsenten kokemukset.

Kotoutumisen edellytykset

Lakiesityksessä pysyvän oleskeluluvan saamisen ehtoja edelleen tiukennettaisiin nostamalla yhtäjaksoisen oleskelun ehto neljästä vuodesta kuuteen vuoteen. Tämän seurauksena perheiden kokema epävarmuus jatkuisi entistä pidempään. [Pelastakaa Lasten tekemän selvityksen](#) mukaan oleskelulupien määräaikaaisuuksilla on negatiivinen vaikutus huoltajien henkiseen hyvinvointiin. Tällä viitataan etenkin määräaikaisten oleskelulupien lyhyestä kestoista johtuvaan oleskeluluvan toistuvaan uusimiseen ja edellytysten täyttämiseen. Selvitykseen osallistuneiden perheiden kokemusten taustalla oli usein vuosikausiksi venynyt perheenyhdistämisprosessi, minkä jälkeen oleskelun tulevaisuus on edelleen epävarmaa aiheuttaen esimerkiksi unettomuutta ja ahdistusta.

Lakiesitykseen kaavailtuun vaihtoehtoiseen neljän vuoden määräaikaan puolestaan liitettäisiin uusia ehtoja, kuten 40 000 euron vuositulot tai ylempää korkeakoulututkintoa vastaava tutkinto, joita suuri osa Pelastakaa Lasten työssään kohtaamista perheistä ei pystyisi täyttämään.

Kuten hallituksen esityksessäkin tuodaan esiin ”*ulkomaalaistaustaiset työskentelevät suomalaistaustaisia useammin muun muassa palvelu- ja myyntityöntekijöinä sekä luokassa muut työntekijät (esimerkiksi siivoojat, avustavat keittiö- ja ruokatyöntekijät sekä teollisuuden ja rakentamisen avustavat työntekijät).*” Neljän vuoden määräaikaan esitetyn tuloedellytyksen täyttäminen etenkin näillä matalammin palkatuilla aloilla edellyttää tuntimäärällisesti töiden tekemistä merkittävässä määrin, mikä on ajallisesti pois kotoutumisen kannalta muilta olennaisilta seikoilta, kuten kielen oppimiselta, yhteiskunnan tarjoamiin palveluihin tutustumiselta, elinympäristöön sopeutumiselta tai sosiaalisten verkostojen rakentamiselta. Tilanne heikentää vanhempien mahdollisuuksia hoivata, huoltaa ja olla läsnä lasten elämässä,

mikä on heidän ensisijainen velvollisuutensa ja oikeutensa vanhempina riippumatta heidän statuksestaan.

Lapsen oleskeluluvan kohdalla haastavaksi muodostuisi myös tilanne, jossa lapsi ehtisi täysi-ikäistyä ennen kuin huoltaja on täyttänyt kotoutumisen edellytykset ja voinut laittaa hakemuksen vireille. Juuri täysi-ikäistyneen ja jo mahdollisesti jopa kuusi vuotta Suomessa kasvaneeseen nuoren tulisi yhtäkkiä täyttää kaikki laissa mainitut kotoutumisen edellytykset saadakseen pysyvän oleskeluluvan Suomeen. Esityksen lapsivaikutusten arviossa arvioidaan, että lapsen kielitaito todennäköisesti riittäisi tässä vaiheessa täyttämään kielitaitovaatimuksen. Vaatimus täytyneekin erityisesti, jos lapsi on käynyt suomen tai ruotsinkielisen koulun. Työhistoriavaatimus puolestaan on juuri täysi-ikäistyneelle nuorelle kohtuuton huomioden, että tässä iässä nuoren ensisijainen tehtävä on oppivelvollisuusiän noston myötä koulunkäynti.

Järjestö kohtaa työssään erityisesti pakkomuuton kokeneita ja tämän myötä erityisen vaikeassa asemassa olevia lapsia ja näiden vanhempia. Hallituksen esityksessä haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden, kuten pakolaistaustaisten, ja heidän olosuhteidensa vaikutusta oleskeluluvan edellytyksiin ei ole riittävästi huomioitu, kuten kielellinen lähtötaso (ml. lukutaidottomuus) tai traumaattisista kokemuksista johtuva oppimisen tai työnteon vaikeus. Pitkään oleskelleen kolmannen maan kansalaisen EU-oleskelulupaansa lisätyn kielitaitovaatimuksen kohdalla haavoittuvuus huomioidaan jossain määrin, mikä on hyvä asia. Kyseistä oleskelulupaa ei kuitenkaan myönnetä humanitaarista suojelua saavalle. Pysyvän oleskeluluvan kohdalla haavoittuvuudet on huomioitu vain vammaisuuden, sairauden tai muun häiriön näkökulmasta. Viimeinen kriteeri on lisäksi epämääräinen.

Muun muassa kielitaitoedellytyksellä samoin kuin työhistorialla olisi uuden lakiesityksen myötä jatkossa suora vaikutus vanhemman oleskelulupaansa, millä on puolestaan suora vaikutus lapseen ja hänen tulevaisuuteensa.

Pelastakaa Lapset ei näe lasten edun kannalta mitään syytä sille, miksi pysyvän oleskeluluvan saamisen ehtoja tulisi kiristää kaavailuilla muutoksilla. Pysyvän oleskeluluvan saamisen edellytysten vaatimukset muuttuisivat muutosten myötä kohtuuttomiksi erityisesti haavoittavassa asemassa oleville vanhemmille ja perheille.

Lapsen oleskeluluvan vahvempi sitominen huoltajan lupaan

Nyt käsittelyssä olevan ulkomaalaislain muuttamista koskevan lakiesityksen mukaisesti lapsi saisi pysyvän oleskeluluvan, mikäli hänen huoltajansa saisi sellaisen. Uudistus vaikuttaisi lapseen niin, että jatkossa lapsen oleskeluoikeus olisi aiempaa vahvemmin sidottu vanhemman lupaan. Samalla tietyn mittainen oleskelu ei olisi enää edellytys lapsen pysyvän oleskeluluvan saamiseen, joten lapsi voisi saada luvan muun muassa heti syntymänsä jälkeen. Alaikäiseksi määrittely tapahtuisi hakemuksen vireilletulon, ei ratkaisun ajankohdan mukaan.

Esityksessä hyvänä voi pitää sitä, että lapsen oleskelulupaan ei sovelleta kotoutumisen edellytyksiä, ja että lapsen tilannetta arvioidaan sen mukaisesti mikä lapsen ikä oli oleskelulupahakemuksen vireillepanon aikana. Myös mahdollisuus saada pysyvä oleskelulupa vanhemman oleskeluluvan mukaisesti esimerkiksi heti syntymän jälkeen on sinänsä myönteinen seikka.

Pelastakaa Lapset kuitenkin katsoo, että lapsen luvan sitominen entistä vahvemmin huoltajan lupaan ei täytä vaatimusta lapsen edun ensisijaisuudesta. YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen mukaisesti lapsen oikeuksien toteutumista tulee arvioida ja se tulee varmistaa huoltajien tilanteesta riippumatta.

Esityksen vaikutuksissa lapseen myös todetaan, että “huoltajan tai huoltajien aseman pysyvyys vaikuttaa käytännössä ratkaisevasti myös lasten aseman pysyvyyteen”. Toisin sanoen tilanteet, joissa huoltaja ei uusien edellytysten vuoksi saisi pysyvää oleskelulupaa, olisi tällä vaikutusta lapseen myös silloin, kun lapsen oleskelulupa ei muodollisesti riippuisi siitä.

Yhteenveto

Pelastakaa Lapset toistaa aiemman (lausunto 7.3.2025) kantansa, jonka mukaisesti järjestö näkee, että lapsen huoltajien osalta oleskeluluvan myöntämisessä tulisi suorittaa kokonaisharkintaa lapsen edun ensisijaisuuden huomioiden.

Esitämme 56a§ toisen kappaleen sisällöksi seuraavaa: Yhdestä tai useammasta 1 momentissa tarkoitettusta edellytyksestä voidaan yksittäistapauksessa poiketa, jos ulkomaalainen ei pysty täyttämään edellytystä sairauden, vamman tai häiriön vuoksi *tai mikäli hänellä on alaikäisiä lapsia, jolloin perheen tilanteeseen toteutetaan kokonaisharkintaa lapsen edun ensisijaisuus huomioiden.*

Lisätietoja:

Eveliina Viitanen
Kehittämispäällikkö
eveliina.viitanen@pelastakaalapset.fi
050 911 9295

Venla Ryymin
Hankepäällikkö
venla.ryymin@pelastakaalapset.fi
050 562 9437